

Turing

1.

Ik ben Turing
Alan Turing
Ik houd er niet van om in het openbaar te spreken
Zeker niet over mezelf
Maar soms word je iets gevraagd
En dan moet je toch antwoord geven
Ik ben Turing
Het is 1936
In Engeland regent het, maar de hersens werken scherp
Ik ben opgetogen
Mijn verstand helpt me om te speculeren
Mijn speculaties worden serieus genomen
Speculaties die de chaos helpen bedwingen

Ik heb altijd gehouden van getallen
Woorden zijn donker en kleverig en veranderlijk
Getallen niet: die zijn helder en altijd zichzelf
Getallen zijn de werkelijkheid
Tegelijk staan ze er los van
Met getallen kan ik alles zeggen
Getallen bedwingen het mysterie

Getallen zijn de werkelijkheid
Zijn de kristallisatie van de werkelijkheid
Zijn spiegels en luchtspiegelingen
Zijn containers en symbolen
Het getal is een antwoord
En ieder antwoord is een nieuwe vraag
In het glazen paleis van de getallen is alles aanwezig en niets staat vast

Ik ben Turing en ik maak deel uit van een geschiedenis
Al zo lang wordt er gezocht naar wat getallen zijn en kunnen en zeggen
Iets is waar of het is niet waar
Nul of één
De logica laat haar gezicht zien
De logica laat zich benaderen
Maar kan ze niet worden vastgehouden
Haar kern is alles: hard als een diamant en zo zacht en ongrijpbaar als een wolk

Al zo lang word er gezocht naar manieren om de werkelijkheid – die
rommelige verzameling van ongelijksoortige, telkens weer aan onze greep
ontsnappende verschijnselen –
Om heel die wereld in getallen uit te drukken
Als alles getal is, dan is ook alles uit te rekenen

Er wordt – zo lang al – er wordt gedroomd van een machine
Een machine die dat werk kan doen
Een machine als het menselijk brein – als duizend breinen, maar dan scherper
Een machine met een geheugen, met een verstand
Een machine met oordeelsvermogen

Ik ben Turing
Ik hoef die machine niet te bouwen
Maar ik wil hem wel kunnen bedenken
De universele machine, in alle deelgebieden van het leven toe te passen
Alles wat die machine in zich opneemt en opslaat en onthoudt en berekent
In dat alles zit alles
Alles wordt nullen en enen, ja of nee, wel of niet
Een noodzakelijke reductie
En na die reductie komt de constructie: de veelvormigheid weer hersteld
De machine heeft gewerkt en geeft dan alles terug
Getallen nemen weer de gedaante aan dingen, van kleuren, van woorden
Ik ben Turing en ik weet dat we alles kunnen kennen, alles kunnen berekenen
Maar dat we nooit alles zullen weten

2.

Turing, nog steeds

Alan Turing

Alan Turing, in dienst van His Majesty's strijdkrachten

Het is 1942

Oorlog

Over Europa waait een storm van grofheid

Vernietiging van mensen en dingen op een schaal die we ons nog niet kunnen voorstellen

Ik doe mijn best

Ik help om die grofheid met verfijning tegemoet te treden

De verfijning van een complexe berekening

Mijn land heeft een sterke vijand

Die vijand kan rekenen, kan zijn bedoelingen in codes vatten

Wij rekenen scherper, we breken die codes

Ons rekenvermogen is als een scherp mes dat door de beschermingslaag die de vijand rond zijn bedoelingen heeft opgebouwd heen snijden

Moeilijk werk, is dat

De stilte waarin wij hier werken staat in rechtstreeks verband met het lawaai van de slagvelden en de vliegtuigmotoren

In de omstandigheden die gisteren of eergisteren nog gewoon waren zouden duizend mensen in een grote zaal duizend uur moeten rekenen voor we er achter waren wat die codes van de vijand betekenen

Maar wij (en ik maak deel uit van die 'wij')

Wij hebben aan machines gewerkt

Een machine

Een werktuig

Een rekentuig

En daarmee wordt duizend keer duizend terug gebracht tot tien keer tien, tot één keer één

Dankzij de snelheid en de scherpte van onze machines slagen we erin om te lezen wat de vijand niet wil dat we weten

Kunnen wij zijn wandaden vóór zijn

Winnen wij deze oorlog

Alle oorlogen die nog komen zullen met berekeningen worden gevoerd

Ze hebben van mij gedacht dat ik alleen maar in abstracties was geïnteresseerd

Dat ik me bezig hield met problemen die gewone mensen niet kennen, laat staan dat ze er wakker van liggen

Logica

Getallen

Symbolen

Nul of één

'Wat moeten wij daar mee?'

'Gaat daar de kachel harder van branden?'

Ik heb altijd al geweten dat die kritiek onterecht was
Denken en rekenen staan niet los van de werkelijkheid
Denken en rekenen zijn de werkelijkheid
Alle essentie zit er in
De hoop en de tranen
Het verlangen en de teleurstelling
Alles dat essentieel is kun je weergeven in nul-en-één-varianties
Ik wist dat
Maar pas nu ik hier werk, als codekraker
Nu wordt het ook voor anderen duidelijk dat het heldere denken de sleutel is

Turing is geen vechter
Turing houdt niet van bloed
Turing kan alleen maar zijn hersens gebruiken
En zo krijgt Turing vat op het leven
Wie nul en één kent kan elk gevecht winnen

3.

Turing

1954

Ik zit om woorden verlegen

Woorden om het grote en het kleine te bevatten

De machines zijn groter dan ooit

Zalen vol buizen en schijven en tandwielen die rekenen

Rekenen kost ruimte, rekenen kost tijd

Het zal steeds minder tijd kosten, dat voorspel ik

Minder tijd en minder ruimte, maar tegelijk zal het zich over steeds meer terreinen uitbreiden

Ik heb veel nagedacht

Ook over het denken heb ik gedacht

Over het denken en over de dingen en ook over dieren

Ook de natuur kan worden berekend

De evolutie kan worden berekend

Schoonheid en verbazing – alles is te berekenen

Ik kijk over de rand van mijn eigen tijd en ik zie hoe het zal gaan – misschien

Nu zijn er nog die zalen vol zoemende machines

Straks zal zo'n machine nog kleiner zijn dan het menselijk brein

In dat brein, in dat kleine beetje hersenen, niet veel groter dan een gebalde vuist

Daarin worden hele werelden bewaard

De gedachten zelf nemen geen ruimte in, het denken zelf is niet meer dan een voortdurende energiestroom – nul en één in ontelbaar vele combinaties

Dat brein en het gemak waarmee het werkt, dat zal het voorbeeld zijn

Straks hebben we machines die voor ons denken

Die met ons denken

Die kunnen bedenken wat wij willen

Wij bedenken wat zij voor ons zullen doen

Straks

Ik zal dat straks niet beleven

Ik ben vandaag een werktuig vol verdriet

Een sterfelijk werktuig

Ik heb zoveel nagedacht

Hier in Manchester, waar wij aan onze machines hebben gewerkt

Hier is veel mist en regen

Hier ken ik niet veel mensen

Hier ga ik 's avonds, in het donker lopen

In het park naast het grote spoorwegstation raak ik dan soms in gesprek

Hij werkt in de haven, of op de trein of bij de posterijen

Hij is jong en sterk en onverschillig, maar als ik naar hem lach lacht hij terug

Hij begrijpt niet veel van wat ik zeg, maar hij verdraagt me

En daar, in het naamloze donker, daar geeft hij aan mij iets en ik geef hem iets terug

Voor mij sluiten de dingen elkaar niet uit
Ook affectie kan worden berekend
En ook rekenen geeft opwinding

Maar voor de wereld zijn het verschillende terreinen
Het rekenen wordt door bijna iedereen maar half begrepen, maar geldt als
belangrijk
De hunkering van lichamen kent iedereen, maar die wordt niet getolereerd

Ze hebben mij
Alan Turing
Ze hebben me willen opdelen
Mijn verstand en mijn rekentalent konden ze gebruiken
Maar wie ik in het donker ben, dat wilden ze niet weten
Ik kan niet worden opgedeeld
Er is maar één Alan Turing
Als die er niet mag zijn... OK, dan niet
Ik neem die consequentie
Niet voor niets is de logica altijd mijn terrein geweest

Ik houd van sprookjes en van wat verhalen kunnen betekenen
Ik houd van het kleine dat grote gevolgen heeft
Een appel brengt het kwaad in de wereld
Een appel brengt het onschuldige meisje in slaap
Een appel ligt hier voor me
Ik heb hem besprenkeld met gif
Als ik er straks van eet zal er geen Alan Turing meer zijn
Ik wil daar niet aan denken
Ik denk alleen maar aan wat er te gebeuren staat
Aan de wereld die wordt zoals ze bedoeld was, wanneer alles berekend kan
worden
Wanneer we alles in nul en één kunnen uitdrukken
Pas als we zover zijn
Pas als we achter alles kunnen kijken
Pas dan weten we dat achter alle kennis één groot raadsel verborgen ligt
Eén vraag
Eén onformuleerbare en onbeantwoorbare vraag
De vraag naar het waarom van alles
Waarom bestaan de dingen?
Waarom bestaat onderscheidingsvermogen?
Waarom bestaan nul en één?
We weten het niet
Ik weet het niet
Ik, Alan Turing

*****